

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ: КОНДРАТЕНКО Н., СТРИЙ Л., БІЛІНСЬКА О. ЛІНГВОПРАГМАТИКА ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ТИПОЛОГІЯ МОВЛЕННЄВИХ ЖАНРІВ. МОНОГРАФІЯ, ОДЕСА, 2019, 236 с.

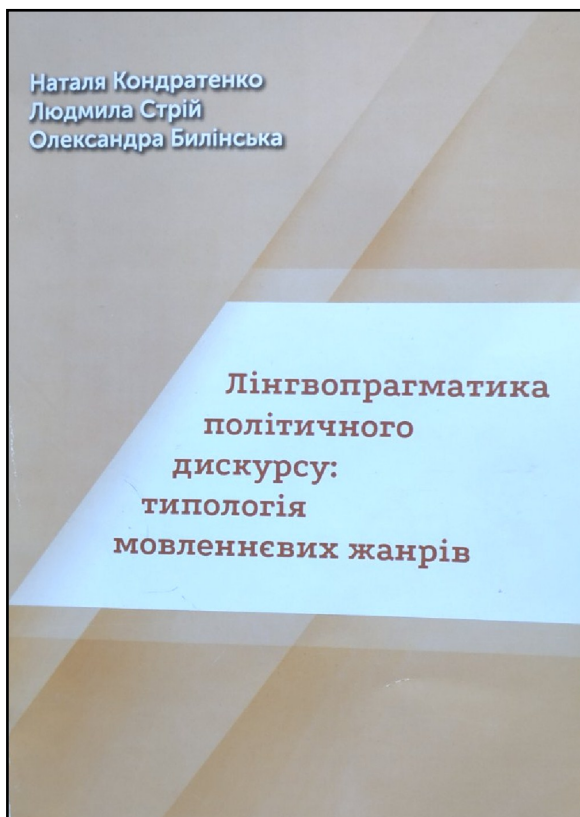
Олена КУЛЬБАБСЬКА,

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, Чернівці (Україна)
olena.k@i.ua

REVIEW OF MONOGRAPH: KONDRATENKO N., STRIY L., BILYNSKA O. LINGUOPRAGMATICS OF POLITICAL DISCOURSE: TYPOLOGY OF SPEECH GENRES. MONOGRAPH, ODESA, 2019, 236 p.

Olena KULBABSKA,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine),
ORCID ID: 0000-0002-1858-9269; Researcher ID: C-2286-2017

Коллективна монографія філологів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Наталі Кондратенко, Людмили Стрій, Олександрі Білінської “Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів” (Одеса : Астропринт, 2019. 236 с.) репрезентує авторські напрацювання в *політичній лінгвістиці* – новому напрямі мовознавства, який має міждисциплінарний характер (інтегрує здобутки соціо-, етно- й інтерлінгвістики, лінгвістики тексту, наративного аналізу, стилістики, риторики) і “охоплює вивчення як продуктів мовленнєвої діяльності мовців – політичні тексти, так і власне цю діяльність – дискурсивні практики, невербальні аспекти спілкування, мовні компоненти іміджу політика тощо”¹.

Отже, актуальність, теоретична й практична значущість запропонованої зацікавленим читачам праці не викликає заперечень.

Незважаючи на огром наукових підходів до розпрацювання теоретичної бази політичної комунікації, представниці одеської наукової школи обрали найпродуктивніший із них – *лінгвопрагматичний*, оскільки він уможливило не лише здійснення аналізу статичних форм комунікативної діяльності мовців, а й визначення їхніх стратегій, тактик і мовленнєвої поведінки. У цьому вбачасмо оригінальність і новизну презентованої монографічної праці, що її адресовано широкій читацькій аудиторії, яка цікавиться розвитком політичних процесів і комунікації в Україні та проблемами сучасного комунікативного й мовленнєвого впливу, зокрема: науковцям, викладачам закладів вищої освіти, аспірантам і студентам гуманітарного фаху. Уведення *нового підходу* до проблем інтерактивного спілкування учасників мовленнєвої взаємодії (якими є як політики, так і пересічні громадяни) заслуговує високого поцінування, як, власне, і запропонований авторами алгоритм опису всіх мовленнєвих жанрів політичного дискурсу.

Отож *мета дослідження* – розроблення типології мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу, що демонструє несиметричність комунікативних позицій учасників взаємодії, наявність маніпулятивного впливу, створення віртуального комунікативного простору тощо.

У “Передмові” до основного викладу результатів дослідження окреслено коло актуальних *завдань*:

– визначення й характеристика засадничого для політичної лінгвістики поняття “політичний дискурс” як різновиду інституційного дискурсу та конкретної форми реалізації політичної комунікації;

– огляд основних концепцій дослідження політичного дискурсу в зарубіжному та українському мовознавстві;

– виокремлення лінгвопрагматичного підходу до аналізу політичного дискурсу як домінантного;

– дефініювання поняття “мовленнєвий жанр” (це “мовленнєва репрезентація інтерактивної взаємодії мовця і адресата в типових соціальних ситуаціях спілкування, що в українському політичному дискурсі представлена п’ятьма групами”);

¹ Kondratenko N., Striy L., Bilynska O. Lihvoprahmatyka politychnoho dyskursu: typolohiya movlennyevykh zhanriv. Monohrafiya [Linguopragmatics of political discourse: typology of speech genres. monograph], Odesa, 2019, P. 7 [in Ukrainian].

² Ibidem., P. 41.

– установлення типології мовленнєвих жанрів політичної комунікації (**презентаційно-іміджеві жанри** – політичний слоган; політична програма та біографія політика; **інформаційні жанри** – політичне повідомлення, заява та інтерв'ю; **ритуальні тексти** – інавгура ційна та новорічна промови, привітання, некролог, подяка тощо; **агітаційні жанри** – агітаційні слогани, виступи агітаційного характеру, листівки тощо; **агітаційно-аргументативні жанри** – усні діалоги і полілоги, дебати, прес-конференції, ток-шоу);

– аналіз кожної визначеної жанрової групи та її текстових різновидів і доміант, реалізованих в українському політичному дискурсі.

Структура монографії логічна й струнка, чітко корелює із задекларованими у вступній частині видання завданнями, як-от: “Перелік умовних скорочень” (с. 6), “Передмова” (с. 7–9), розділ 1 “Лінгвопрагматичний аспект дослідження політичного дискурсу” (с. 10–36); розділ 2 “Мовленнєві жанри політичного дискурсу” (с. 37–56); розділ 3 “Презентаційно-іміджеві жанри політичного дискурсу” (с. 57–108); розділ 4 “Ритуальні жанри українського політичного дискурсу” (с. 109–139); розділ 5 “Інформаційні жанри українського політичного дискурсу” (с. 140–158); розділ 6. “Агітаційні жанри українського політичного дискурсу” (с. 159–186); розділ 7 “Агонально-аргументативні жанри українського політичного дискурсу” (с. 187–211); “Висновки” (с. 212–215); “Список використаної літератури” (275 найменувань).

Заслуговує на увагу й усіляке схвалення багата *джерельна база* наукової розвідки, що об’єктивує одержані результати, які мають безсумнівну теоретичну і практичну цінність. Вона охоплює 5 тисяч текстів політичної реклами, виступи українських політиків, агітаційні та ритуальні тексти, записи телевізійних програм політичної тематики, іконічні матеріали з 2004 до 2018 рр. (читаючи вдало дібрані ілюстрації до теоретичних тверджень, пригадуєш конкретні ситуації, під час яких звучали ті чи ті монолози, розгорталися жваві дискусії або ми фіксували в пам’яті рекламні матеріали, оскільки це наша недавня історія).

Ідея створення й розпрацювання проекту рецензованої книги, загальна концепція типології мовленнєвих жанрів політичного дискурсу належить доктору філологічних наук, професорові Наталії Василівні Кондратенко. До того ж у монографії представлено результати захищених кандидатських дисертацій її двох учениць – Людмили Іванівни Стрій “Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти” (2015) і Олександри Сергіївни Білінської “Агітаційні жанри українського політичного дискурсу: сугестивний і лінгвопрагматичний аспекти” (2017).

Автори акцентували увагу на фундаментальних проблемах політичної лінгвістики, з-поміж яких:

– випрацювання терміносистеми нової галузі в науці (у монографії наведено багато власних визначень, напр., дискурс³, політичний дискурс⁴, мовленнєвий жанр⁵ тощо;

– визначення засадничих понять (політичний дискурс, політична комунікація, політичне мовлення) і категорій;

– вироблення методологічних принципів дослідження (антропоцентризм і дискурсоцентризм) і комунікативно

-дискурсивної методології наукового опису;

– установлення типології політичного дискурсу з опертям на багаторівневість і функційно-семантичну гетерогенність природи мовленнєвих жанрів у політичному дискурсі, виокремлення його параметрів функціонування, сутнісних ознак, жанрів.

Комплексна методика, залучена до аналізу фактичного матеріалу, дала підстави авторському колективу зробити ґрунтовні й доказові висновки: “Політичні мовленнєві жанри постійно розвиваються, виникають нові жанрові різновиди відповідно до комунікативних потреб сьогодення, що спричинено потребою потужного впливу на потенційних реципієнтів під час політичних кампаній. Розмаїття жанрів політичного дискурсу зумовлено поліфункційністю й синкретичністю політичних текстів. /.../ Це ускладнює дефініювання та виявлення відповідних жанрових ознак у кожному політичному тексті”⁶.

Окреслені пріоритети увиразнюють динамічність політичної лінгвістики, об’єктом вивчення якої є мовленнєві жанри, що, зі свого боку, теж постійно розвиваються відповідно до комунікативних потреб сьогодення, а також потребою потужного впливу на потенційних реципієнтів під час політичних кампаній. Авторський колектив переконливо довів, що необхідність подальшого “дослідження жанрів політичного дискурсу зумовлена передовсім поліфункційністю й синкретичністю політичних текстів, що скеровані одночасно на досягнення різних цілей політичних суб’єктів – інформування, агітацію, нагадування тощо”⁷. Бо політичний дискурс у розмаїтті його мовленнєвих жанрів – невичерпний, закорінений у світ української ментальності й ідентичності.

Olena Kulbabska. Review of monograph: Kondratenko N., Striy L., Bilynska O. Linguopragmatics of political discourse: typology of speech genres. Monograph, Odesa, 2019, 236 p.The monograph represents the author's achievements in political linguistics – a new direction of linguistics, which is interdisciplinary and covers the study of both the speech activity of the speakers – political texts and their own activity – discursive practices, non-verbal aspects of communication, linguistic components of politics image etc. So, proposed work is relevance and has theoretical and practical value.

Keywords: discourse, political communication, speech act, communicative strategy, influence tactics, semantic-pragmatic organization of the text.

Культябська Олена – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Автор та співавтор близько 250 наукових та навчально-методичних праць, із-поміж яких 3 монографії та 25 посібників. Наукові інтереси: синтаксис, ономазіологія, стилістика, лінгвістика тексту, методика викладання української мови у вищій школі.

Kulbabska Olena – Doctor of Philology, Professor, Head of Department of Modern Ukrainian language of Chernivtsi National University named after Yuriy Fed'kovych. She is an author and co-author of about 250 scientific and educational works, including 3 monographs and 25 manuals. Her research interests: syntax, stylistics, text linguistics, methods of teaching Ukrainian language as a professional in high school.

Received: 17.08.2019

Advance Access Published: September, 2019

© O. Kulbabska, 2019

³ Ibidem., P. 29.

⁴ Ibidem., P. 31.

⁵ Ibidem., P. 41.

⁶ Ibidem., P. 215.

⁷ Ibidem., P. 215.